

PATRICK REYNOLDS

Γιατί ο πρίγκιπας της καπνοβιομηχανίας κήρυξε πόλεμο στο τσιγάρο

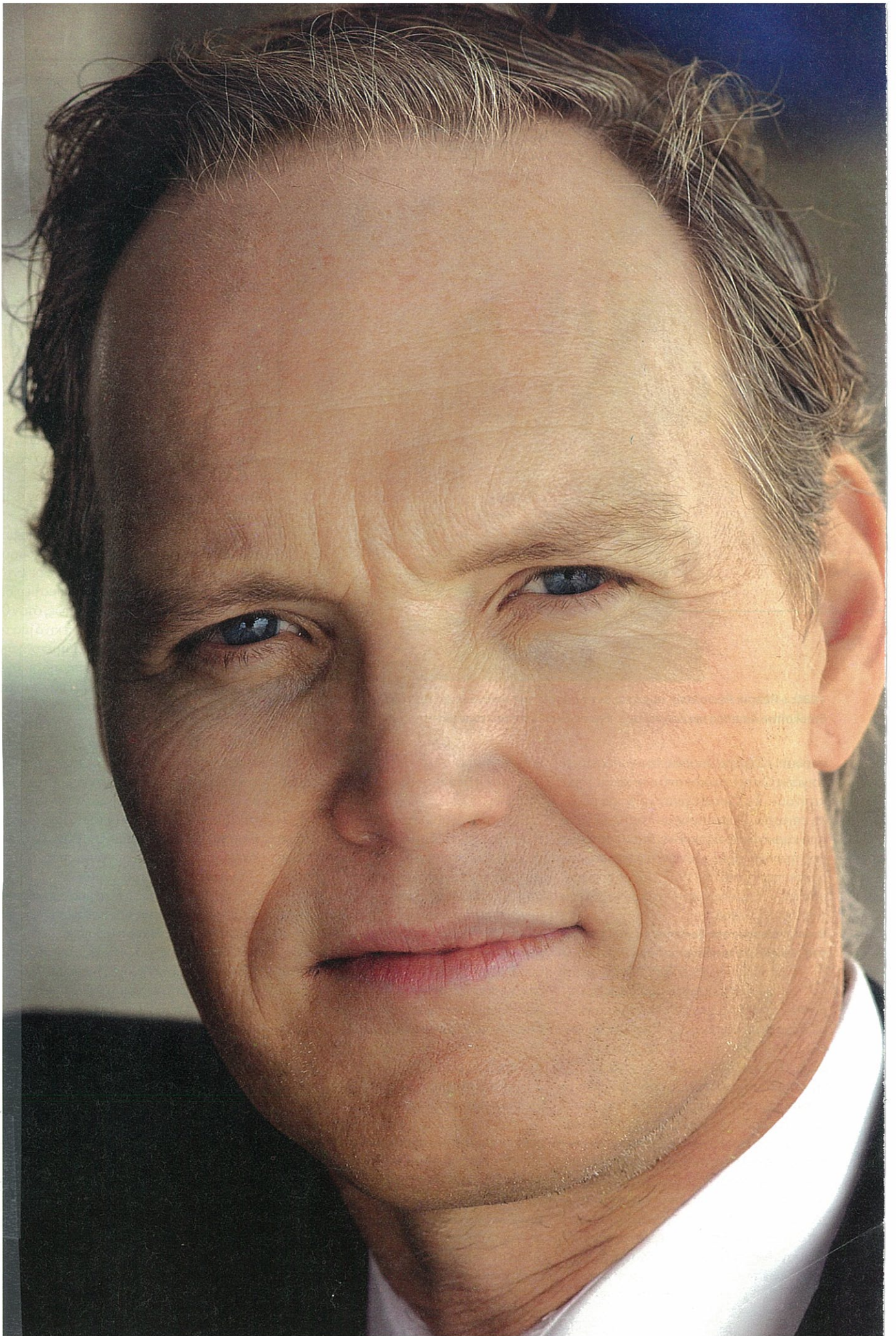
Της Σοφίας Παπαϊωάννου

Οταν λένε Ρέινολντς στην Αμερική, εννοούν τσιγάρα. Το επίθετο αυτό βρίσκεται πάνω σε επτά δισεκατομμύρια πακέτα σε όλο τον κόσμο. Η καπνοβιομηχανία Ρέινολντς είναι η δεύτερη μεγαλύτερη στην Αμερική και μία από τις μεγαλύτερες στον κόσμο. Παράγει μεταξύ άλλων τα διάσημα Camel, Winston, Kool, Pall Mall. Η ιστορία της ξεκινά στα τέλη του περασμένου αιώνα στην Αμερική, όταν η οικογένεια απέκτησε τις πρώτες καλλιέργειες καπνού στον Νότο. Η τεράστια εμπορική επιτυχία των τσιγάρων τους σύντομα τους μετέτρεψε σε εκατομμυριούχους. Ο Πάτρικ Ρέινολντς, ένας από τους διαδόχους της πρώτης γενιάς, ήταν καπνιστής, όπως και όλοι στην οικογένειά του άλλωστε. Με τα

χρήματα που είχε κληρονομήσει ζούσε ανέμελα και άνετα για χρόνια. Τη μητέρα του φλέρταρε στο Μόντε Κάρλο ο Ωνάσης ενώ και ο ίδιος ο Πάτρικ είχε βγει στα νιάτα του ραντεβού με τη Χριστίνα Ωνάση! Όταν είδε τα περισσότερα συγγενικά του πρόσωπα να πεθαίνουν από το κάπνισμα, πήρε μια μεγάλη απόφαση. Εφυγε από την εταιρεία, μάλωσε με την οικογένειά του και ίδρυσε την οργάνωση Smokefree America. Σήμερα, είναι ο πιο διάσημος πολέμιος του καπνίσματος στην πατρίδα του. Εμφανίζεται στα τηλεοπτικά δίκτυα, δίνει διαλέξεις και έχει γράψει βιβλίο για την ιστορία του. Παραχώρησε στο «Κ» μια πολύ ξεστή συνέντευξη, παρόλο που η ανάμνησή του από την Ελλάδα και τους καπνιστές είναι -όπως θα διαπιστώσετε- κωμικοτραγική. Ζει στο Λος Άντζελες και πρόσφατα παντρεύτηκε την ελληνικής καταγωγής Αλεξάντρα Ολύμπιος.

Πώς χτίστηκε η τεράστια καπνοβιομηχανία Ρέινολντς;

Ο παππούς μου, Ρίτσαρντ Τζόσουα Ρέινολντς, ήταν 25 ετών όταν άρχισε, το 1875, να πουλά καπνό για μάσημα. Καταγόταν από οικογένεια αγροτών του Νότου και όλοι οι παππούδες του καλλιεργούσαν καπνό. Γύρω στα 1900 ο καπνός άρχισε να πουλάει πολύ και ο παππούς μου αποφάσισε να αρχίσει να παράγει τσιγάρα. Το 1913 εισήγαγε τα Camel στην αγορά, αφήνοντας μάλιστα εποχή με τη διαφημιστική καμπάνια των τριών ημερών που έκανε. Την πρώτη μέρα ολοσέλιδες καταχωρίσεις σε όλες τις μεγάλες αμερικανικές εφημερίδες έγραφαν: «Οι καμήλες έρχονται», χωρίς κανείς να καταλαβαίνει τι σήμαινε αυτό. Την επόμενη μέρα έγραφαν: «Αύριο στην πόλη σου θα βρίσκονται περισσότερες καμήλες απ' όσες σε όλη την Αραβία». Και την τρίτη μέρα, οι καταχωρίσεις εξή- ►

«Ξέρετε ότι 9 στους 10 καπνιστές δηλώνουν ότι θέλουν να σταματήσουν το κάπνισμα αλλά δεν μπορούν; Εγώ απέτυχα έντεκα φορές μέσα στα 17 χρόνια που προσπαθούσα να το κόψω...»

© GETTY IMAGES / IDEAL IMAGE

1989: ο Πάτρικ Ρέινολντς, παρά τις αντιδράσεις της οικογένειάς του, ιδρύει την οργάνωση Smokefree America και δείχνει τις... άγριες διαθέσεις του εναντίον του τσιγάρου.

γούσαν: «Σήμερα μπορείς να αγοράσεις τα τσιγάρα Camel στο κοντινό σου κατάστημα καπνού». Τα Camel έγιναν γρήγορα μεγάλη επιτυχία. Ο παιπιούς μου όμως πέθανε από καρκίνο στο πάγκρεας, όταν ο πατέρας μου ήταν μόλις 12 χρόνων, αφήνοντας τεράστια περιουσία. Το 1932, όταν ο πατέρας μου ήταν 28 χρόνων, κληρονόμησε 28 εκατομμύρια δολάρια...

Όταν ο παππούς σας ξεκίνησε να φτιάχνει καπνό, γνώριζε ότι το κάπνισμα προκαλεί εθισμό;

Φαντάζομαι πως ναι. Εφπάζε την αυτοκρατορία που τον έκανε πλούσιο και διάσημο από τον μασώμενο καπνό. Σήμερα γνωρίζουμε ότι ο καπνός αυτός προκαλεί τον ίδιο εθισμό με τα τσιγάρα. Υπάρχει μια ιστορία για εκείνον που δεν ξέρω αν είναι αληθινή: είναι τόσο καλή που θα μπορούσε να την είχε σκαρφιστεί διαφημιστής. Λένε ότι κάποτε εξέφρασε ανησυχίες για τις επιπτώσεις του καπνού στην υγεία. Πίστευε ότι ο κίνδυνος προκαλείται από την καύση του χαρτιού του τσιγάρου. Τότε τα αδέρφια του έπεσαν πάνω του και του είπαν να μην ανησυχεί, διότι δύο πανεπιστήμια στη Βαλτιμόρη και στο Σεντ Λούις έκαναν έρευνες και απέκλεισαν τους κινδύνους από το χαρτί. Κι εκείνος έδωσε το Ο.Κ. και ξεκίνησαν να τυλί-

γουν τσιγάρα.

Πώς ήταν η ζωή της οικογένειάς μετά το θάνατό του;

Ο πατέρας μου είχε πάρα πολλά χρήματα και δεν χρειαζόταν να δουλέψει. Αρχισε να καπνίζει στην εφηβεία. Ήταν ένα είδος playboy της εποχής και απέκτησε 7 παιδιά από τρεις διαφορετικούς γάμους. Δεν τον συνάντησα πολλές φορές. Οι γονείς μου χώρισαν όταν ήμουν μόλις τριών ετών και για χρόνια δεν τον έβλεπα. Του έστειλα γράμματα. Μου έλεγαν ότι δεν μπορούσε να με συναντήσει γιατί ήταν βαριά άρρωστος και δεν ήθελε να τον δω σ' αυτή την κατάσταση. Όταν έγινα 9 ετών, ήρθε η μεγάλη μέρα: θα τον συναντούσα. Βρισκόταν καθηλωμένος στο κρεβάτι και ανέπνεε από ένα μηχανήμα, γιατί έπαχε από εμφύσημα που προκλήθηκε από το κάπνισμα.

Διάβασα στο βιβλίο σας ότι ο πατέρας σας δεν ήθελε να καπνίζει η μητέρα σας.

Ναι, είναι αλήθεια. Όταν εκείνος ερχόταν στο σπίτι, η μητέρα μου έσβηνε γρήγορα το τσιγάρο της για να μην τη δει. Οποτε την έβλεπε να καπνίζει, της φώναζε: «Μαίρη - Αν, τι κάνεις; Αυτή είναι μια βρόμικη και άθλια συνήθεια!». Και το έλεγε ενώ ο ίδιος κρατούσε ένα τσιγάρο στο χέρι του!

Εκτός από τον παππού σας και τον πατέρα σας, πόσα άλλα μέλη της οικογένειάς σας πέθαναν από καρκίνο που σχετιζόταν με το κάπνισμα;

Λοιπόν, περιμένετε να τους μετρήσω... Η αδελφή του, η θεία μου, κάπνιζε επίσης και έπαθε εμφύσημα στον έναν πνεύμονα και καρκίνο στον άλλο, και πέθανε. Η άλλη θεία μου επίσης. Ο αδελφός μου, Ρ. Τζ. Ρέινολντς ο 3ος, έπαθε εμφύσημα και πέθανε, δύο ξαδέλφια μου κάπνιζαν και πέθαναν από καρκίνο και άλλα δύο αδέρφια μου καπνίζουν και είναι μάλλον άρρωστοι.

Εσείς καπνίζατε ποτέ;

Ναι, κάπνιζα και το να το κόψω ήταν ένα από τα πιο δύσκολα πράγματα που έκανα στη ζωή μου. Ξεκίνησα όταν ήμουν 16 χρόνων και σταμάτησα στα 34. Δεν ήθελα να πάθω και εγώ καρκίνο. Είναι περίεργο, αλλά συχνά βρίσκεις αυτό που πρέπει να κάνεις στη ζωή σου μέσα από ένα μεγάλο σου τραύμα. Ο πρώην χρήστης ναρκωτικών, για παράδειγμα, γίνεται συνήθως ο πιο καλός σύμβουλος απεξάρτησης.

Πώς αντέδρασε η οικογένειά σας όταν ιδρύσατε την οργάνωση Smokefree America;

Πριν ξεκινήσω, πήγα στα αδέρφια μου για να τους το ανακοινώσω. Η αντίδρασή τους ήταν οργισμένη και κατέληξε σε έντονους καβγάδες. Εκείνοι είχαν ακόμα μερίδιο στην εταιρεία και φοβήθηκαν πως, όταν θα μαθευόταν ότι ένας Ρέινολντς ξεκινά μια τέτοια ιστορία, θα έπεφτε αμέσως η μετοχή της. Θεώρησαν ότι ήμουν η ντροπή της οικογένειάς και ότι τα ΜΜΕ θα ρεζίλευαν και εμένα και τους ίδιους. Στην πορεία, βέβαια, συνέβη το αντίθετο. Ελαβα πολλά βραβεία για τη δράση μου, εμφανίζομαι συχνά στην τηλεόραση, δίνω διαλέξεις σε πανεπιστήμια και σχολεία και τα πολιτικά κόμματα με καλούν για να χαράξουν την πολιτική τους σχετικά με την απαγόρευση του καπνίσματος. Οσο για τη μετοχή, η τιμή της Ρέινολντς ανέβαινε συνεχώς και οι συγγενείς μου, τελικά, έβγαλαν περισσότερα λεφτά.

Πώς αισθάνεστε που ο πατέρας σας και τόσα μέλη της οικογένειάς σας πέθαναν από το ίδιο προϊόν που σας έκανε πλούσιους;

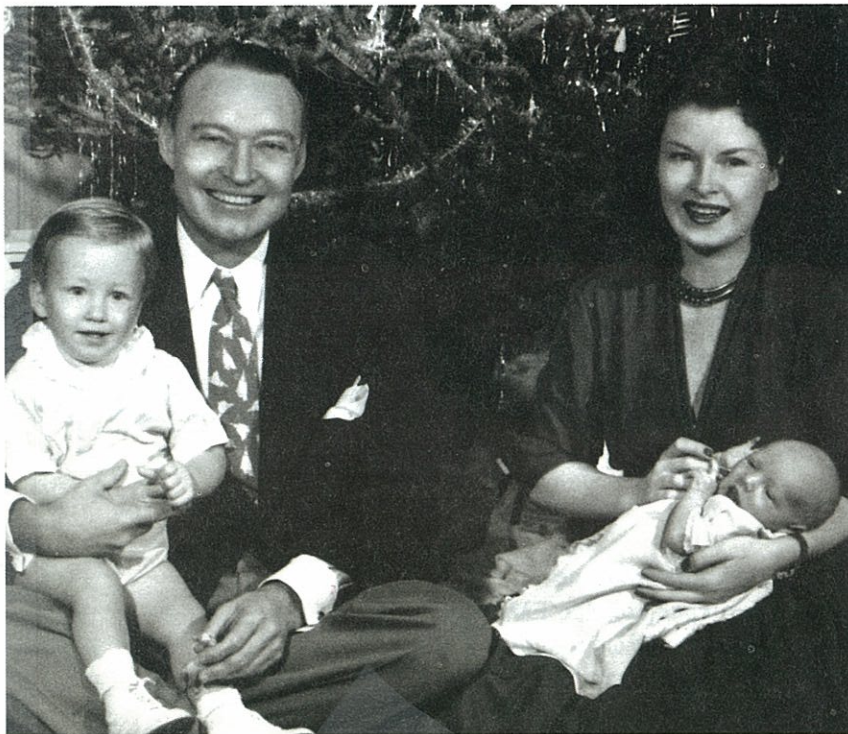
Δεν πιστεύω στις τύψεις. Δεν κάνω αυτό που κάνω από ενοχές ή επειδή ντρέπομαι. Το κάνω επειδή πιστεύω ότι έτσι προσφέρω κάτι καλό. Πολλοί έρχονται και με ρωτούν γιατί δεν δίνω πίσω όλη μου την περιουσία, αφού είμαι τόσο ενάντιος στο κάπνισμα. Η απάντηση σ' αυτό είναι ότι χρησιμοποίησα τα χρήματα που κληρονόμησα για να χρηματοδοτώ την εκστρατεία μου. Πούλησα το 1979 όλες μου τις μετοχές γιατί δεν ήθελα να βγάλω λεφτά από ένα προϊόν που προκαλεί εθισμό και θάνατο. Κι αυτό έγινε πολύ πριν αποφασίσω να ξεκινήσω την αντικαπνιστική μου δράση.

Τι ρόλο παίζουν οι καπνοβιομηχανίες στην πολιτική ζωή των ΗΠΑ; Ο πατέρας σας χρηματοδοτούσε το Δημοκρατικό κόμμα...

Οι καπνοβιομηχανίες είναι από τους με- ►

Δεξιά: Ο ιδρυτής της δυναστείας Ρέινολντς, Ρίτσαρντ Τζόσουα, με τη σύζυγο και τα τέσσερα παιδιά τους, στις αρχές του 20ού αιώνα, όταν άρχισε να πλουτίζει πουλώντας τσιγάρα.

Κάτω: Χριστούγεννα του 1948, ο μικρός Πάτρικ στην αγκαλιά του πατέρα του, ενώ μητέρα του κρατάει τη νεογέννητη αδελφή του.

γαλύτερους χρηματοδότες των πολιτικών κομμάτων στην Αμερική και γι' αυτό είναι τόσο ισχυρές. Περίπου το 80% των χρημάτων τους είναι δωρεές προς Ρεπουμπλικανούς υποψηφίους και, αφού το Ρεπουμπλικανικό κόμμα ήταν τα τελευταία χρόνια στην εξουσία, έχουν καταφέρει να καθυστερήσουν πολύ τη νομοθεσία για την απαγόρευση του καπνίσματος στη χώρα. Οι Δημοκρατικοί παίρνουν επίσης χρήματα, αλλά λιγότερα.

Πιστεύετε ότι ο Ομπάμα και ο Μακέιν πήραν χρήματα από τις καπνοβιομηχανίες;

Δεν το γνωρίζω, αλλά θα μου φαινόταν απίθανο, διότι σήμερα αυτά τα χρήματα θεωρούνται βρόμικα.

Αναφέρετε στις ομιλίες σας ότι ανησυχείτε περισσότερο για τα νεαρά παιδιά και ότι θέλετε οι διαλέξεις σας να γίνονται κυρίως σε σχολεία και πανεπιστήμια. Γιατί αυτό;

Ενα υψηλόβαθμο στέλεχος της Ρέινολντς είχε γράψει σε ένα απόρρητο εσωτερικό έγγραφο το 1975: «Πρέπει να κυνηγήσουμε τα παιδιά 14 έως 24 χρόνων, να φτιάξουμε διαφημίσεις που να προσελκύουν αυτές τις ηλικίες. Αυτοί είναι οι μελλοντικοί μας πελάτες». Είναι ολοφάνερο ότι οι καπνοβιομηχανίες στοχεύουν στους νέους.

«Όποτε ο πατέρας μου έβλεπε τη μητέρα μου να καπνίζει, της φώναζε: “Τι κάνεις; Αυτή είναι μια βρόμικη και άθλια συνήθεια”. Και το έλεγε ενώ ο ίδιος κρατούσε ένα τσιγάρο στο χέρι του!»

Τι θέλετε, τελικά, να πετύχετε;

Ιδεατά, να απαγορευτούν οι διαφημίσεις τσιγάρων. Να μπουν πάνω στα πακέτα δυνατές εικόνες με τα προβλήματα υγείας που προκαλεί το κάπνισμα. Όμως, ο τελικός μου στόχος είναι να δημιουργηθεί μια κοινωνία χωρίς τσιγάρα. Κι αυτό νομίζω πως μια μέρα θα γίνει πραγματικότητα. Μπορεί να βοηθήσει και η σημερινή οικονομική κρίση και να μην αγοράζουν πολλά πακέτα οι καπνιστές· ιδιαίτερα τώρα που δεν μπορούν να καπνίζουν στους περισσότερους εσωτερικούς χώρους. Στην Αμερική, ξέρετε, υπάρχει μια κίνηση να απαγορευτεί το κάπνισμα ακόμη και μέσα στα διαμερίσματα!

Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο θα συναντούσε πολύ μεγάλη αντίδραση.

Τη δεκαετία του '80 έκανα ένα θαυμάσιο ταξίδι με φίλους στη Μύκονο και τη Σαντορίνη. Όταν μπήκαμε στο αεροπλάνο για τη Σαντορίνη, ο πιλότος μάς ανακοίνωσε ότι η απογείωση θα καθυστερούσε λίγο. Ήταν καλοκαίρι και έκανε ζέστη και ένας επιβάτης, που καθόταν δίπλα μου, άναψε τσιγάρο και λίγο μετά και ένας άλλος και ένας άλλος... Φώναξα την αεροσυνοδό και της είπα ότι κάποιοι καπνίζουν ενώ είναι αναμμένη η φωτεινή ένδειξη «Μην καπνίζετε». Με κοίταξε περιέργα και μου είπε πως δεν νομίζει ότι υπάρχει πρόβλημα, αλλά θα ρωτούσε και τον πιλότο. Μέχρι να επιστρέψει και να μου απαντήσει ότι και για τον πιλότο δεν υπάρχει τίποτα μεμπτό στην υπόθεση, το μισό αεροπλάνο κάπνιζε. Αυτή είναι η ανάμνησή μου από την Ελλάδα!

Ξέρετε, δεν έχει αλλάξει και πολύ η κατάσταση στην Ελλάδα - έξω από το αεροπλάνο...

Γι' αυτό ακριβώς θέλω να έρθω να κάνω διαλέξεις στη χώρα σας και σε άλλες χώρες, όπως στη Ρωσία, την Κίνα, την Ινδία· εκεί όπου τα ποσοστά των καπνιστών είναι πολύ υψηλά. Ξέρετε ότι 9 στους 10 καπνιστές δηλώνουν ότι θέλουν να σταματήσουν το κάπνισμα αλλά δεν μπορούν; Εγώ απέτυχα έντεκα φορές μέσα στα 17 χρόνια που προσπαθούσα να το κόψω.

Αν έρθετε για διάλεξη στην Ελλάδα, οι μισοί που θα έρθουν να σας ακούσουν θα βγουν στο διάλειμμα να καπνίσουν.

Ναι, αλλά πιθανότατα θα είναι έτοιμοι να το κόψουν! Μην ξεχνάτε το μέγεθος του προβλήματος: ένας στους τρεις ενήλικους στον κόσμο καπνίζει. Από αυτούς, το 40% θα πεθάνει πρόωρα λόγω του καπνίσματος. Ενα δισεκατομμύριο άνθρωποι, δηλαδή, θα πεθάνουν τις επόμενες δεκαετίες από ασθένειες που σχετίζονται με το τσιγάρο. ■

Info Πληροφορίες για την εκστρατεία του Πάτρικ Ρέινολντς θα βρείτε στο www.tobaccofree.org. Στο www.amazon.com μπορείτε να παραγγείλετε το βιβλίο του «The Gilded Leaf: Triumph, Tragedy, and Tobacco».